Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Consuelo Ordoki Ordoki

Errenteria, Gipuzkoa (1927)

Aurkibidea

Biografia

Errenteria-Oreretako Maria de Lezo kalean jaio zen Consuelo. Aita eta ama nafarrak zituen. Txikitan hasi zen pilotan jolasten eta ikaragarri gustatzen zitzaionez, egunero egiten zuen bere saioa: txikitan etxe ondoan eta handik urte batzuetara, helduagoa zela, Esmalterian lan egiten zuten mutil gazteen aurka lantegiaren horma handi batean, haiek bazkalostean lanera sartu aurretik. Eskuz aritzen ziren eta eskuak minberatuta zituela bueltatzen zen Consuelo etxera. Askok "marimutil" deitzen zioten. Geroago, herriko pilotalekura hasi zen joaten. Han erraketarekin aritzen zen, erraketista zen. Madriletik deitu omen zioten behin erraketista bezala aritzeko, baina amak ez zion joaten utzi. Etxean arrosarioak eginez irabazten zuen diru pixka bat. Bularretakoak ere egiten zituen kakorratzarekin enkarguz. Herrian oso ezaguna izan da kalean zihoala txistu egiteko ohitura izan duelako, eta trebetasun handiz gainera. Urte askoan bizi izan da zaharren egoitzan.

Zintak

ERR-042

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Zabala, Edurne
- **Data**: 2010-10-18
- **Iraupena**: 55 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Pilotarako zaletasuna

- **Erref**: ERR-042/005
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:04:56. **Bukatu**: 00:08:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Aisia » Kirola » Raketistak

Laburpena:
Eskupilotan jokatzen zuten umetan pareta baten kontra; gero eskua handituta edukitzen zuen. Consuelori asko gustatu izan zaio beti pilotan jokatzea. Erraketarekin jokatzen hasi zenean, erraketak nolakoak ziren azaltzen du; mutilen kontra jokatzen zuen, eta mutilek pala izaten zuten orduan. Frontoia nolakoa zen aipatzen du.

2. Erreparazioko mojekin ibilia

- **Erref**: ERR-042/006
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:08:06. **Bukatu**: 00:09:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:
17 urte zituela, Donostiako Erreparazioko mojekin hasi zen ikasten eta hogeitaka urte bete arte egon zen han. Hango ordutegia azaltzen du: arrosarioa errezatu, antzerkia... Errenteriako neska batzuk joaten ziren hara.

3. Umetatik esku-pilotan jokatzen

- **Erref**: ERR-042/009
- **Iraupena**: 0:01:03. **Hasi**: 00:11:37. **Bukatu**: 00:12:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Umetatik jokatu izan du pilotan Consuelok. Eskupilotan jokatzen zuenean, eskuan ez zuten ezer jartzen eta eskua handitu egiten zitzaion.

4. Pilotan jokatzeko janzkera

- **Erref**: ERR-042/011
- **Iraupena**: 0:00:43. **Hasi**: 00:13:44. **Bukatu**: 00:14:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Pilotan jokatzeko zer janzkera izaten zuen azaltzen du.

5. Mugaren beste aldetik ekartzen zuen jeneroa

- **Erref**: ERR-042/013
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:15:40. **Bukatu**: 00:18:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Frantziara pilotan jokatzera joaten zenean, hainbat gauza pasatzen zituen kontrabandoan: alkohola, arrautza, ogiak, kafea, azukrea, patatak, botikak... Mugaz bestalde pasatzeko pausoak aipatzen ditu. Erosketak egin eta ez zioten ezer esaten muga pasatzean hasiera batean; gerora, mugatu egin zizkioten erosketak.

6. Eskola publikoan gustura ikasi zuen

- **Erref**: ERR-042/015
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 00:19:45. **Bukatu**: 00:21:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:
Eskola publikoan ikasi zuen eta oso ondo egon zen. Hainbat maistra eduki zituen eta haien izenak aipatzen ditu. 16-17 urtera arte joan zen eskolara.

7. Arrosarioak eta barruko arropa egiten

- **Erref**: ERR-042/017
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:23:01. **Bukatu**: 00:25:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:
Arrosarioak egiteko zer material behar izaten zuen aipatzen du: Jesusen bihotzak, gurutzeak, kateak, perlak eta alanbreak. Arrosarioak egiteko prozesua nolakoa izaten zen aipatzen du. Bularretakoak ere egiten zituen lehen kakorratzarekin. Barruko arropa saltzeko erabiltzen zituen lemak gogoan ditu.

8. Zumardira musika entzutera

- **Erref**: ERR-042/023
- **Iraupena**: 0:01:17. **Hasi**: 00:31:49. **Bukatu**: 00:33:06

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Lehen Zumardiko musika entzutera jende asko etortzen zen; Consuelo noizean behin joaten zen hara, baina ez zitzaion dantza egitea gustatzen. Musika, ordea, asko gustatu izan zaio. Oso ondo egiten du txistu Consuelok.

Transkripzioa
- Orduan politta zan herriya?
- Herriya? Bai. Txikiya ta bastante pollita. Ta gero musikara hola etortzen zen jendia orduan! Brrrruu! Errenterian bakarra izaitten baizen musika. Ta buf! Zuazi... zenbat urte! Buf!
- Juten al ziñan?
- Noizbehinka bai. Noizbehinka [...], zeatik hamaika... digo, hamahiru eo hamalau urte nittunian, noizbehinka joaten nitzan ta ba! Baiñon...
- Baiño ez zenun zuk gustokua.
- Ez. Nik dantzan ez, ni bakarra musikueri begira, eurek, edo musika aitzen.

- Oseake, zuri musika asko gustatzen zaizu.
- Bai, bai. Horrengatikan ba, buu, ya lo kreo! Horrengatikan...
- Zuri musika asko.
- Bai. Horrengatikan leheno txistulariya beti txistuka-txistuka-txistuka. Buf! Juaten nitzanian Frantzira topuan beti txistuka-txistuka. ¿Quién silba aquí tan bien? ¿Quién silba? ¡Pero si no hay aquí ningún hombre! Pero si no hay nadie, ¿quién silba?", "Esa, esa que está allí", "¡Si no mueve los labios!¡Si no mueve nada! Está quieta-quieta" y... Klaro.
- Zuk in dezu beti txistu ahoakin.
- Bai. (txistua jotzen du). Klaro, ez det mugitzen. Ezin det mugittu ta hala. Baiñon...

9. Erlijioari buruzko bertsoak

- **Erref**: ERR-042/024
- **Iraupena**: 0:03:57. **Hasi**: 00:33:06. **Bukatu**: 00:37:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
Bertsoak gogoko ditu Consuelok. Txirritaren bertso batzuk abesten ditu.

Transkripzioa
- Zuk txistuka kantak jotzen dituzu.
- E?
- Kantak jotzen dituzu.
- Bai, kantak. Bertsuak bai. Denbora batian bertsuak aski pollitak bai! Ya lo kreo. Aski pollitak! Batek badu... este... Ana. Ana ez dakit... Ana ba al da?

Ez dakit. Ana ba al da? Ez. Ana ba al da? Ez. Bestiak. Esaten [zina]: “Consuelo, me vas a grabar esas canciones”. Gure Jangoikua ta Ama Birjiña ta mundu hontako... relijiyuak.

Denbora, leku, zeru ta lurrak,
izar ta illargi, eguzkiyak,
kristau guziyak, animaliyak,
ur gezak eta gaziyak,
Aita Eternuak sei egunian
egin zituen guziyak;
merezi du ta eman zaizkagun
eskerrak eta graziyak.

Aita Eternuak Adan ta Eba
egin zituen aurrena,
lehendabiziko gizasemia,
emakumia hurrena;
baratza frutaz bete-betia
sartu zituan barrena,
baiñan etzuten ondo kunplittu
eman ziyoten ordena.

Demoniyuak ziyon Ebari:
«Fruta hartatik jan zazu,
Aita Eternuak dakien hainbat
orduan jakingo dezu;
berak hori nahi eztuelako
zuri debekatu dizu,
horra nik esan egiya haundi bat
gusto dezuna in zazu».

Allegatu zan Adan ta Ebari
fruta hortatik jatia,
etzan posible mundu hontatik
iñor zerura juatia;
haiek kunplittu etzutelako
Jaunaren borondatia,
itxi ziguten guztiyentzako
zeruetako atia.

Adanen seme Kain ta Abel
igualak izan ez dira,
inbiriya harren gorroto biziz
hil zuten batak bestia,
arrazoiaren biderik gabe
anaia zaharrak gaztia;
halakuari kostako zaio
zerua irabaztia.

Lau milla urtian egondu ziran
zeruko atiak itxita,
animak triste askoan zeuden
linbo beltzera jetxita,
betiko hala biharko zala
beren artian etsita;
zorionian egin zioten

Salbadoriak bisita.

Ahal dan maizena erreza zagun
«Nere Jesukristo Jauna»,
jakiñik dala Jangoiko eta
gizon egiazko ona,
gurutze piso baten azpiyan
hain gogoz hiltzera juana,
guri atiak zabaldu eta
orain zeruan dagona.

Aita Santua Erroman dago,
oso gizon seriyua,
abisatzen du gaiñian dala
guztiyentzat heriyua;
gaixtuenari barkatutzeko
badu erremediyua,
horrengatikan deitzen diyogu
Kristoren Bikariyua.

Hamaika bider leitu izan det
lehengo dotriña zaharretik:
gezurra esanda ez gera libre
pekatuaren zorretik;
bi aldetara partittu bihagu
Jesukristoren aurretik...

Oain ahaztua ya. Ahaztua ya.

... ezkerretako gelditzen danak
pagatuko du larrutik.

Kondenatuen azken fiñeko
penagarrizko pausuak,
bi hitz bakarrak esango dizka
gure Jaun amorosuak:
«Orain ez dago barkaziyorik,
kunplittu dira plazuak,
zure pagua emango dizut
serbittu dezun maisuak».

Hoi, zuazi... Pio XII.ena... zuazi noizkuak dian, zenbat urte! Buf!

10. 'Xenpelar'ren bertsoak

- **Erref**: ERR-042/027
- **Iraupena**: 0:03:09. **Hasi**: 00:39:52. **Bukatu**: 00:43:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:
Xenpelarren bertsoak abesten ditu.

Transkripzioa
-Xenpelar.

"Milla zortzireun ta
hirurogeita biyan,
bertso berrik jartzera
nua Euskal Herriyan.
Betroi bat erosi det
Hernanin periyan,
ganantziya egingo
nuela ariyan,
tristura begiyan,
beti miseriyan,
ez haren premiyan
nere familiyan,
Xenpelarrek dakizki
Errenteriyan.

Ostegun juan danian
hamabost Hernanin,
betroi baten tratua
genduen egin,
Inaziyo saltzaille,
erostuna Permin,
hemeretzi [ezgutu]
geniyon eragin,
sabelian du min,
iñork ase ezin,
artuari muzin,
eztu nahi edozin,
atzetik bihar ditu
zazpi medezin.

Oraindik gaztia da,
hogei ta sei urte,
ernari omen dauzka
bost hillabete,
nik ez diyot igartzen,
hala esan dute,
gezurra baldin bada
engaiñatu naute;
hezurrak [tris] torpe,
zaiñak dauzka fuerte,
haragiya aparte,
zeiñek dauzkan merke
zikiro baten truka
emango nuke.

Horren arbolatikan
datorren loria,
frutua konserbatzen
pare gabia,
alabatu nahi diyo
bere honoria
umatzen baldin bada,

ai zer poderia!
horren koloria,
beltza ta moria,
juan zaio floria;
lehenago hobia
nere familiyaren
hondadoria.

Notizi txarrak dira
horrentzat auzotik,
besua ateria
urgun besotik,
eztula ta antsiya,
ukullo zokotik
desterratuko nuke
nik nere gogotik,
amarra lepotik
diruak orpotik,
arbolan ondotik
jotzen det gogokin,
ez diyo akolarik
ezerengatik.

Burua jarri zaio
lurrera begira,
belarriyak zintzilik,
ai zer segira!
albaitero guziyak
ikaratzen dira,
ikusi dutenian
han daukan [errira]
bajatzen ari da,
hirutatik bira,
hau nere perdida!
nork nahi dun [erdina],
baiña ez det emango
Euskal Herrira.

Begi bat itxua du
adar biyak motzak,
krixillua diruri
horren kokotzak,
ikaratutzen gaitu
eztularen hotsak,
parra egiten dute
elizatik hontzak;
sano dauzka hortzak,
hagiñak zorrotzak,
tristura bihotzak,
dantzan dabil hotzak,
ez diyo onik egin
leku arrotzak."

Horik Xenpelarrenak die. Xenpelarrenak.

- Hoiek dia “Betroiarenak”.

- E?
- “Betroiarenak”.
- Xenpelarren “Betroianak”, klaro!

11. Txistua jotzen abila

- **Erref**: ERR-042/033
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 00:53:56. **Bukatu**: 00:54:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
Txistua jotzen du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-13

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com